

«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ»

ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ

Սովորողների արժեքամակարգի ձևավորման

առանձնահատկությունները

ԱՌԱՐԿԱ

Հայոց Պատմություն

ՀԵՂԻՆԱԿ

Անահիտ Սմբատյան

ՄԱՐԶ

Լոռի

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ՀՀ ԿԳՄՄՆ Ալավերդու Ստ. Շահումյանի անվ.

թիվ 5 ավագ դպրոց

Բովանդակություն

1. Ներածություն.....	3
2. Ավանդույթը, որպես ազգային արժեհամակարգի հիմք.....	5
3. Գլոբալիզացիան և արժեհամակարգային փոփոխությունները.....	9
4. Ընտանիքի և դպրոցի դերը երեխայի արժեհամակարգի ձևավորման գործում.....	10
5. Եզրակացություն.....	13
6. Գրականություն.....	14

Ներածություն

Թեմայի արդիականությունը.

Արցախյան շարունակական գոյամարտը, սոցիալ-տնտեսական ճգնաժամը և քաղաքական արտաքին ու ներքին բազում գործոններն ունեցան իրենց տխուր հետևանքները՝ պարարտ հող ստեղծելով բացասական տարաբնույթ երևույթների աշխույժ գործունեության համար: Նման մարտահրավերների առկայության պայմաններում երիտասարդ սերնդի՝ նախնիներից ժառանգած արժեհամակարգի մասին մակերեսային գիտելիքների կամ բացարձակ չիմացության հետևանքով ազգային արժեքները հաճախ մղվեցին երկրորդական պլան: Վերջիններս բացասական ազդեցություն ունեցան երիտասարդ սերնդի ինքնության, կենսակերպի ու արժեհամակարգի վրա: Ի տարբերություն նախորդ դարաշրջանի՝ մերօրյա ազգային առաքիլություններից շատերն այլ ընկալում են ձեռք բերել, փոխվել են նաև արժեքային պատկերացումները:

Հետազոտական աշխատանքի նպատակն է՝

Որպեսզի կարողանանք պահպանել և զարգացնել պատմականորեն ժառանգություն ստացած ազգային և համամարդկային արժեքներն ու ավանդույթները՝ դիմադրելու օտարամոլությունն ու տարաբնույթ բարքերը, ապազգային մարտահրավերները, ամրապնդելու մեր պետականությունն ու ազգային-մշակութային մտածողությունը՝ չափազանց կարևոր է, որ սովորողների արժեհամակարգային հիմնահարցերի լուծման հարցերում մենք ունենանք ազգային ոգու կրող, ազգային բնավորություն ու խառնվածք, հայրենասիրությամբ ու պատվախնդրությամբ օժտված սերունդ:

Հետազոտության խնդիրը

Նպատակի իրականացման նպատակով անհրաժեշտ է մեծացնել ուսումնական հաստատությունների ու ընտանիքների գիտակրթական, բարոյականային, պետականաշեն և ազգանպաստվերաբերմունքը, մանկավարժական աշխատողների և ծնողների կողմից նոր սերնդի ազգային ավանդույթների արժեհամակարգի

ձևավորման և դաստիարակության կազմակերպման գործընթացի ընկալումը: Պետական և հասարակական ինստիտուտների գործունեության միջոցով հասանելի դարձնել արժեքային համակարգի՝ որպես սովորողի ուսումնառության, դիրքորոշման և վարքագծի ուղղորդող բաղադրիչի ձևավորումն ու ազգային ավանդույթային պահանջմունքների բավարարումը՝ սովորողների մեջ զարգացնելով անձնային, բարոյական որակներ՝ պատասխանատվություն, ազատություն, հանդուրժողականություն, հայրենասիրություն, որոշումներ կայացնելու կարողունակություն և այլն :

Ավանդույթը, որպես ազգային արժեհամակարգի հիմք

Դեռևս հայ մեծ լուսավորիչ, մանկավարժ Խ. Աբովյանը գնահատելով ազգային ավանդույթների դաստիարակչական դերը, մատնանշում է, որ ամեն մի ուսուցում ու դաստիարակություն պետք է համապատասխանի ժողովրդի ոգուն, վիճակին և պահանջմունքներին: Հայերը՝ «խաղաղության օրերին աշխատասեր են և հեզ, թշնամիների սրերի դեմ՝ արիասիրտ ու համբերատար, մտքի և բարոյական ուժերի զգարգացման մեջ՝ ճոխ ու քնքուշ, ազգային սրբությունների անձեռնմխելիությունը պահպանելիս՝ հպարտ և անընկճելի» [1, էջ 52]: Մեծ լուսավորչի ամեն մի խոսքի ու տողի մեջ ցայտում է բոցավառ սերը դեպի հայրենիքը, նրա բնությունը, անցյալը, պատմական մեծ դեպքերը, մշակույթը, իր ժողովրդի սովորություններն ու ավանդույթները:

Արժեքը որևէ բանի կարևորությունը, նշանակալիությունը և օգտակարությունն է: Արժեհամակարգը մարդու առարկայական և սոցիալական գործունեության մեջ կատարում է ամենօրյա կողմնորոշման դեր: Մաքս Վեբերն արժեքի կարևոր հատկանիշ էր համարում պատմականությունը՝ ենթադրելով, որ այն միայն ժամանակաշրջանի ընդհանուր դիրքորոշումների արտահայտումն է: Նիկոլայ Ռոզովի կողմից կրթության ոլորտի համար մանրամասնորեն դասակարգվել են նշանակալի արժեքներ, որոնցից են՝

«ա. մարդասիրական արժեքները, որոնք վերաբերում են մարդու իրավունքներին և արժանապատվությանը,

բ. սոցիալական արժեքները, որոնք վերաբերում են առանձին մարդկանց և խմբերի փոխադարձ գործունեությանը քաղաքական, տնտեսական և իրավական ոլորտում,

գ. մշակութային արժեքները, որոնք վերաբերում են արվեստին, կրոնին, բարոյականությանը, ազգային և էթնիկ ավանդույթներին,

դ. էկոլոգիական արժեքներ, որոնք վերաբերում են շրջապատող բնությանը, շրջակա միջավայրին, կենսական բազմազանությանը» [2, 162]:

Անշուշտ, այս գործընթացում կարևորվում է սովորողների պատմական փորձի իմացության և իմաստավորման հիման վրա ճիշտ ճանապարհով առաջ գնալուն և

հասարակական առաջընթացին մասնակցություն ունենալուն: Հայոց պատմության դասավանդումը կարևորվում է ազգի հոգեկերտվածքը, նրա նկարագիրը պահպանելու տեսակետից: Ազգային դավանանքը, հոգևոր արժեքները, պատմական և գեղարվեստական գրականությունը վիթխարի դեր են խաղում ազգային ինքնագիտակցության և ազգային ոգու պահպանման գործում. Ինչպես իրավամբ նշում է ֆրանսիացի հոգեբան Գուստավ Լեբոնը, Տժողովուրդները կործանվում են իրենց ինքնությունը և բնավորությունների որակի փչացմանը համաչափ... ժողովուրդների խաղաղ ոչնչացումը սկսվում է պատմական հիշողության կորստից»[3, 76]:

Արդի մանկավարժական պրակտիկայում իր ուրույն տեղն ունի ազգային ավանդույթներով իրականացվող դաստիարակությունը: Հայ ժողովուրդը պատմական երկարատև զարգացման ճանապարհին մշակել և արմատավորել է իրեն բնորոշ սովորույթներ, առօրյա կյանքի կանոններ, նորմեր, որոնք, փոխանցվելով սերնդեսերունդ, դարձել են ազգային ավանդույթ և օգտագործվում են որպես նոր սերնդի դաստիարակության կարևոր միջոց: Երեխայի դաստիարակչական աշխատանքում կարևոր է հաշվի առնել ազգային ավանդույթները, սովորույթները, բարքերը, ժողովրդական կենցաղը, յուրաքանչյուր ազգության նկատմամբ ունենալ յուրահատուկ մոտեցում: Երեխայի հետ տարվող դաստիարակչական աշխատանքում անհրաժեշտ է տեղ հատկացնել ազգային առաջադիմական ավանդույթներին: Բարոյական դաստիարակության համար խնդիր է սովորողների ազգային գիտակցության ձևավորումը սեփական ժողովրդի պատմության և մշակույթի հենքի վրա՝ չանտեսելով համամարդկային արժեքները: Կրելով այդ հանգամանքների ներգործությունը և հաղորդակցվելով հասարակական մշակույթին, արժեքաբանական հատկանիշներին, բարոյական հիմնարար արժեքներին, կենցաղավարական կանոններին, սովորողը ուղղակի կամ անուղղակի ձևով ընդօրինակում է ազգային ավանդույթները: Դաստիարակության արդյունավետության բարձրացման նպատակով ազգային ավանդույթների պահպանումը և կիրառումը կարող են մեծապես նպաստել աճող սերնդի կատարելագործմանը, որը պահանջում է ստեղծագործական մոտեցում, անցյալի մշակույթի նկատմամբ բացառիկ նրբազգացություն, արդիականության սուր զգացողություն: Սակայն ավանդույթներից

ոչ բոլորն են պահպանել իրենց դաստիարակչական նշանակությունը: Դժվարությունն այն է, որ ազգային ավանդույթներում տեղ են գտել ոչ միայն առաջադիմական, առողջ հայացքներ, այլև հետադիմական: Եթե դրական ավանդույթները դաստիարակության կարևոր գործոն են և նպաստում են հասարակության առաջընթացին, ապա հետադիմական ավանդույթներն, ընդհակառակը, խանգարում են առաջընթացին, ուստի դաստիարակչական աշխատանքը անհրաժեշտ է կազմակերպել այնպիսի հատուկ ձևերով և մեթոդներով, որ հասարակական հարաբերություններում և ընտանեկան կենցաղում դեռևս պահպանվող վնասակար սովորույթները և ավանդույթները չդառնան տիրապետող նաև ուսումնական գործընթացում:

Նյութական և սոցիալական շատ արժեքներ ժամանակի ընթացքում փոփոխվում են: Որոշ ավանդույթներ, որոնք կարևորվում էին սրանից տասնամյակներ առաջ, այսօր էական արժեք չեն ներկայացնում: Ժամանակի ընթացքում հայացքները, կարծիքները, արժեքները փոփոխվում են: Յուրաքանչյուր ժամանակաշրջան առանձնանում է իր սերնդին բնորոշ առանձնահատկություններով, որոնք ունեն իրենց արժեքային կողմնորոշումները, նախասիրությունները և պահանջումները: Անշուշտ, սովորողների արժեհամակարգի ձևավորման, վաղվա հասարակության անդամի արժանավայել կերպարի կերտման համար դաստիարակության միջոցներն ու հնարները բազմազան են, և այն վերահսկելու ճանապարհին անհրաժեշտ է լուծել սովորողի առաջընթացի հետևյալ խնդիրները. ուշադրության կենտրոնացում, համակարգված մտածողության ձևավորում, ընտրություն կատարելու ընդունակություն, շրջապատող միջավայրի պատկերացումների ձևավորում, որոշումներ ընդունելու կարողություն, պատասխանատվության և ինքնուրույնության զարգացում և այլն:

Քանի որ երեխան դեռևս չունի կայացած արժեհամակարգ, առավել հակված է ընդօրինակելու շրջապատին: Այս առումով մեծ է ՁԼՄ-ների դերը, որոնցից հաճախ հնչող ոչ ճիշտ հայերենը, ցածրաձաշակ երաժշտությունը, խաթարված մտածելակերպը, սոցիալական կայքերում հակասոցիալական ու հակազգային արժեքներ քարոզող նյութերը իրենց բացասական ազդեցությունն են ունենում երեխայի արժեհամակարգի վրա: Եթե երեխայի ներկայությամբ ծնողը խրախուսում է դրսից քարոզվող բացասական երևույթները, այդ դեպքում նմանատիպ սոցիալական

դիրքորոշումներ ձևավորվելու հավանականությունն ավելի մեծ է լինում, և ընդհակառակը, եթե ծնողը քննադատում է անիմաստ, ոչինչ չսովող հաղորդումները կամ ֆիլմերը, ապա հնարավոր է, որ երեխայի մոտ չձևավորվեն բացասական սոցիալական դիրքորոշումներ: Կարևոր է ծնողների դիրքորոշումը՝ այնքանով, որ խրախուսելով կամ հանդիմանելով՝ նրանք ամրապնդում կամ արգելակում են վարքի սվյալ դրսևորման ձևավորմանը:

Ազգային ավանդույթների պահպանման և փոխանցման միջոցներ են համարվում ժողովրդական բանահյուսությունը, ազգային խաղերը, ծեսերը, տոները, պարը, տարազը, զրույցը, ծնողի անձնական օրինակը և այլն: Դրանք, որպես մանկավարժական արժեքներ, մեծ նշանակություն ունեն դաստիարակության ողջ համակարգի համար: Օրինակ՝ ժողովրդական բանահյուսության մեջ մարդկանց զգացմունքներն ու մտքերը, պահանջմունքներն ու գաղափարները հանգում են նրան, որ ֆիզիկական աշխատանքը մարդու ֆիզիկական, բարոյական և մտավոր զարգացման հիմքն է և անհրաժեշտ գործոնը: «Ժողովրդական բանահյուսության մեջ պատկերված է ժողովրդի կյանքը, նրա աշխարհայացքը, բարոյագիտական հայացքների համակարգը, ժողովրդական փիլիսոփայությունը և գեղագիտական ընկալումները: Բանահյուսությունն ունի ճանաչողական մեծ արժեք, հատկապես բոլոր ժողովուրդների նախապատմական շրջանի կյանքի ժամանակահատվածն ընկալելու առումով» [3, էջ 64]:

Ժողովրդական բանահյուսությունը վկայում է, որ հայ ժողովրդին հատուկ է եղել աշխատասիրությունը, որով էլ պիտի դաստիարակվի երեխան: Ժողովրդական տոների և խաղերի մանկավարժական կարևոր կողմն այն է, որ դրանցում առավել արդյունավետությամբ է գործադրվում դաստիարակության բազմապիսի մեթոդները: Տոների և խաղերի պրոցեսում կրտսեր սերնդի մեջ դաստիարակվում է հարգալից վերաբերմունք աշխատանքային ավանդույթների նկատմամբ: Ազգային ավանդական տոները կարևոր նշանակություն ունեն նաև բարոյական դաստիարակության համար: Ավանդական տոները (Նոր տարին, Վարդավառը և այլն) իրենց արմատներով կապված են հայ ժողովրդի հավատալիքների ու պաշտամունքների հետ: Օրինակ՝ Նոր տարվա տոնակատարությունը կապված է ընտանեկան հարաբերությունների բարելավման, կյանքի նորացման գաղափարի հետ:

Գլոբալիզացիան և արժեհամակարգային փոփոխությունները

Այսօր գիտության, կրթության և տեխնիկայի զարգացումը թելադրում է բարոյական արժեքների գլոբալացման գործընթացին բնորոշ երանգավորում: «Գլոբալացումը պայմանավորված է ժամանակակից աշխարհի զարգացմամբ: Այն պետք է դիտարկել ոչ միայն որպես տնտեսական, քաղաքական, սոցիալական, մշակութային, կրթական, էկոլոգիական, այլ նաև միջազգային ինտեգրման գործընթաց, որի արդյունքում մարդկությունը դառնում է միասնական և փոխկապակցված» [4, էջ12]:

Ժամանակակից գլոբալացումն ինչպես դրական, այնպես էլ բացասական ազդեցություն է ունենում մարդու արժեհամակարգի վրա: Այսօր շատ արժեքային պատկերացումներ հիմնովին փոխվել են: Չնայած նրան, որ սոցիալ-մշակութային արժեքները ենթարկվել են որոշակի կանոնակարգման, այնուամենայնիվ հիմնական շեշտադրումն ուղղված է դեռևս օտարամուտ նորամուծություններին: Ինտեգրվելով եվրոպական համայնքին՝ ներմուծվում են եվրոպական արժեքներ, որոնք շատ հաճախ չեն համապատասխանեցվում ազգային առանձնահատկություններին, որով էլ խանգարում են ընտանեկան հարաբերությունների նորմալ ընթացքին, մասնավորապես երեխայի դաստիարակությանը:

Այսօր հասարակություն են ներթափանցել մեր ազգին ոչ հարիր արժեքներ, որոնք խաթարում են երեխայի անձի ձևավորման գործընթացը, դաստիարակությունը: Փոփոխությունն ինքնին դրական երևույթ է, սակայն կարևոր է, որ այն լինի բնականոն: Եթե փոփոխությունը տեղի է ունենում այդ համատեքստից դուրս, ապա խաթարվում է արժեքային համակարգը: Նման իրավիճակում խիստ կարևորվում են ավանդական արժեքների պահպանումն ու փոխանցումը սերունդներին:

Ընտանիքի և դպրոցի դերը երեխայի արժեհամակարգի ձևավորման գործում

Ընտանիքը երեխայի ձևավորման, զարգացման, կայացման և ինքնահաստատման, արժեքաբանական որակական դրդապատճառների ձևավորման, հասարակության մեջ ինտեգրվելու կարևոր սոցիալական ինստիտուտներից մեկն է: Սակայն ընտանիքը միշտ չէ, որ համապատասխանության մեջ է գտնվում տվյալ դարաշրջանի սոցիալ-տնտեսական իրականության հետ: Ընտանեկան ավանդույթների կիրառումը այսօր չափազանց կարևոր է ժամանակակից ընտանիքի բարոյական հատկանիշների ամրագրման և երիտասարդ սերնդի առողջ դաստիարակության տեսանկյունից:

Ընտանիքի հիմնական նպատակներից մեկը մշակութային արժեքների փոխանցումն է, որով երեխան ոչ միայն ձևավորվում ու զարգանում է, այլև հարմարվում է հասարակական կյանքին՝ ձեռք բերելով անհրաժեշտ գիտելիքներ, կարողություններ, հմտություններ: Ընտանիքում է երեխան առաջին անգամ հաղորդակցվում մշակութային արժեքներին, յուրացնում վարքագծային նորմեր, իրականացվում երեխայի սոցիալականացման առաջին փուլը, հարմարումը կյանքին: Եվ եթե կան խանգարող հանգամանքներ ընտանիքին լուծելու իր խնդիրները՝ ապա դրանցից առաջնայինը համարվում է ավանդական արժեքների անտեսումը՝ հատկապես ժամանակակից ընտանիքի կողմից :

Ըստ Ղ. Աղայանի բարոյականության ավանդական արժեքային համակարգի ակունքներից մեկը աշխատանքն է, որը նյութական և հոգևոր բոլոր արժեքների աղբյուրն է: Այն անչափ բարերար է ազդում մարդկանց բարոյական դաստիարակության վրա: «Աշխատասիրությունը բոլոր առաքինությունների մայրն է, ինչպես ծուլությունը ծնող է ամենայն մոլորության» [5, էջ 68]: Հետևապես պետք է վաղ հասակից երեխային դաստիարակել աշխատանքային ավանդույթներով, նրան նախապատրաստել աշխատանքային գործունեության համար: Աշխատանքային դաստիարակության, աշխատավոր ժողովրդի լավագույն ավանդույթների մասին Աղայանի հիմնարար դրույթները մարմնավորվել և տեղ են գտել նրա «Մայրենի լեզվի» դպրոցական դասագրքերում և այսօր էլ՝ հայ անվանի մանկավարժի դրույթները

աշխատանքային ավանդույթների մասին մեծապես նպաստում են հայեցի կրթություն սովոր դպրոցի աշակերտների բարոյական դաստիարակության գործին:

Հասարակության նորմերը, արժեքները, սովորույթները, ծեսերը շատ մեծ դեր են խաղում սովորողի արժեհամակարգի ձևավորման և դաստիարակության մեջ: Ընտանիքում են դրվում երեխայի ֆիզիկական, բարոյական, գեղագիտական, մտավոր դաստիարակության հիմքերը, որոնց իրականացման հարցում մեծ է ծնողների դերն իրենց անձնային, բարոյական որակներով, վարքագծով, արժեքային կողմնորոշումներով: Յուրացնելով ընտանեկան մշակութային միջավայրի արժեքները՝ երեխան դառնում է հենց այդ արժեքների կրողը: Արժեքային համակարգի ձևավորման և պահպանման գործընթացում ոչ միայն ընտանիքը, այլև դպրոցն է այն հիմնական վայրը, ուր կոփվում, են ապագա քաղաքացու բնավորությունը, բարոյական նկարագիրը, աշխարհայացքը: Ընդ որում ուսուցչի մարդկային և բարոյական նկարագիրը, մանկավարժական կոմպետենտությունը, քաղաքացիական դիրքորոշումը, աշխարհայացքային մտահորիզոնը, հասարակական լայնախոհությունը, սերը երեխաների նկատմամբ ուսումնական գործընթացի դաստիարակչական ներգործության բարձրացման կարևոր պայմաններից են: «Ուսուցչի գաղափարապես աղքատ, կենսականորեն անբովանդակ, դժգույն կերպարը ծնում է անտարբերություն, ձանձրույթ, բարոյական չկողմնորոշվածություն, անհեռանկար երեխայի ձևավորում, որից էլ դեպի կործանարար վարքագիծ, վատ ավանդույթի սաղմնավորում ընդհամենը մեկ քայլ է»[6, էջ 132]: Սովորողների արժեքային կողմնորոշման խնդրի լուծումը պայմանավորված է նաև նրանով, որ ուսուցիչը համագործակցային փոխհարաբերությունների միջոցով նախատեսում է աշակերտների ոչ միայն մտավոր, այլև բարոյական, գեղագիտական ու ֆիզիկական դաստիարակության խնդիրների նկատմամբ համակողմանի մոտեցում: Մասնավորապես Վ. Ա. Աուխոմլինսկին գրում էր. «կրթված մարդկանց իսկական դաստիարակությունն ամենից առաջ մարդու, նրա հերոսական ոգու, հայրենիքին անսահման նվիրվածության, համոզմունքներին հավատարմության, հանուն մարդու երջանկության և մտքի բոլոր հարստություններին տիրապետելու պատրաստակամության և հմտության իմացությունն է»[7, էջ 125]: Իհարկե, այստեղ մեծ մանկավարժը հիմնականում նկատի է ունեցել դաստիարակվածությունը, որը

բովանդակում է հետևյալ որակների առկայությունը, բարությունը և հոգատարությունը շրջապատի նկատմամբ (մարդկանց, բնության, կենդանիների, հոգևոր արժեքների), ճշմարտագործությունը (խոսքի ու գործի), ազնվությունը (վարքի և գիտակցության), պատասխանատվությունը (գործի, մարդկանց, պարտականությունների), երախտագիտությունը (ծնողի, հարազատի, հայրենիքի նկատմամբ), նվիրվածությունը և այլն: Այս բոլոր որակները միաժամանակ բնութագրվում են որպես բարոյական դաստիարակության խնդիրներ, ուստի պատահական չէ, որ դաստիարակվածության մակարդակը բնութագրելիս օգտագործվում է բարոյական է և առաքինի բառակապակցությունը: Բարոյական դաստիարակությունն արտահայտում է դաստիարակության նպատակների ու բովանդակության ամբողջության կարևորագույն ուղղություններից մեկը:

Ինչպես հայտնի է՝ երեխայի արժեքային համակարգը ձևավորվում է դաստիարակության և սոցիալականացման գործընթացում: Ակնհայտ է, որ երկրորդի դեպքում արժեքային համակարգի ձևավորումը տեղի է ունենում ավելի շատ տարերային ձևով: Այն չի կրում կազմակերպված բնույթ: Դժվար է ապացուցել, որ այդ գործընթացը կառավարելի դարձնելով, կարելի է հասնել դրական արդյունքի: Սակայն սովորողների գիտակցության և վարքագծի մեջ «նոր արժեքների» յուրովի ընկալումը կրում է տարասեռ բնույթ, որը կախված է մի շարք գործոններից. այն սոցիալական միջավայրի գաղափարախոսությունից, որտեղ դրանք տարածվում են, տնտեսական և սոցիալական զարգացման օբյեկտիվ գործընթացների բնույթից և այլն:

Այսպիսով՝ սովորողի արժեքաբանական որակների ձևավորման գործում ամենակարևոր դերը կատարում է ընտանիքը և դպրոցը, որտեղ նա ստանում է ոչ միայն կյանքի առաջին հմտությունները, այլև հենց ընտանիքում և դպրոցում են ամրագրվում ապագա քաղաքացու բարոյական և կամային արժեքաբանական որակները:

Եզրակացություն

Արդի մարտահրավերների պայմաններում պետականության ամրապնդման համար չափազանց կարևոր է ոչ միայն ժամանակակից, քաղաքական-տնտեսական և շուկայական հարաբերություններն ու օրենքներն ըմբռնող, այլև ազգային մտածողությունն ու հայեցի դաստիարակությունն ունեցող սերնդի կերտումը: Այսօրինակ իրավիճակներում անփոխարինելի է սոցիալական տարբեր ինստիտուտների՝ ընտանիքի, դպրոցի և այլն դերակատարությունն ազգային-ավանդական արժեքների պահպանման, փոխանցման գործում: Վերջիններս այն հենասյուներն են, որոնք ապահովում են մտավոր ներուժով հարուստ սերունդ ունենալու, ազգային և համամարդկային մշակութային արժեքները պահպանելու և փոխանցելու, արժեքային կայուն հայացքներ ունեցող, ազգին նվիրված քաղաքացիներ դաստիարակելու, կրթելու գործընթացը:

Ելնելով վերը շարադրվածից, կարելի է ընդհանրացնել հասարակական կյանքի առաջընթացը պայմանավորված է գիտելիքների բարձր մակարդակով ու արժեքների պահպանմամբ: Միայն այս ճանապարհով ժամանակակից սերունդը կկարողանա շարունակել պատմամշակութային և ազգային սերնդեսերունդ փոխանցվող լավագույն ավանդույթները:

Գրականություն

1. Աբովյան Խ. ԵԼԺ, Երևան 1956, հ.7, 174 էջ:
2. Մանասյան Ն., Հանրակրթության արժեքային համակարգը Մանկավարժություն, N1-2, 7-14 էջ, 2004:
- 3.Розов Н. С. „Культура, ценности и развитие образования,“ - М, Исследовательный центр, 1992,-154с.
- 4.Դուրխանյան Ա. Գ., Հայ ժողովրդական բանահյուսություն, Եր., «Զանգակ-97», 2008, 268 էջ
5. Թորգոմյան Լ. Վ., Մանկավարժական արժեքանության հիմունքներ, Եր., Ան-Ջոն, 2011, 160 էջ:
- 6.Ղարիբջանյան Օ. Բ., Ժողովրդական ավանդույթները դպրոցականների բարոյական դաստիարակության գործոն, Եր. «Լույս»,1978, 65 էջ:
7. Սուխոմլինսկի Վ. Ա., Սիրտս նվիրում եմ երեխաներին, Ե., 1986թ., 395 էջ: